

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille uusi asetus ja uusi johtokunta

Valtioneuvosto on 22.11.2001 tekemällään päätöksellä antanut Venäjän ja Itä-Euroopan instituutista uuden asetuksen (1100/2001), joka on astunut voimaan alkaneen vuoden 2002 alusta. Asetus perustuu eduskunnan instituutista 4.9.1992 antamaan lakiin (857/1992), joka jää entiselleen.

Lain mukaan Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti toimii opetusministeriön alaisena valtion laitoksena. Sen kotipaikkana on Helsingin kaupunki. Instituutin hallinnosta ja tärkeimmistä tehtävistä säädetään asetuksella.

Voimaan astunut uusi asetus vastaa instituutin toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Koska akateemiselle tutkimukselle on nykyisin olemassa useita yliopistollisia laitoksia, on instituutin tarve toimia itsenäisenä tutkimuslaitoksena poistunut. Niinpä instituutti ei enää ole tutkimuslaitos, jollaiseksi se määriteltiin vuonna 1992 annetussa ja nyt kumotussa asetuksessa, vaan sivistyksellistä yhteistyötä harjoitettava ja siihen liittyvää tutkimusta tukeva laitos. Lisäksi instituutin tehtävänä on "tukea Venäjältä ja Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kieltä ja kulttuuria".

Osa instituutin vanhoista tehtävistä säilyy entisellään. Instituutti ylläpitää edelleenkin kirjastoa ja siihen liittyvää tietopalvelua. Se harjoittaa alansa tiedotusta ja julkaisutoimintaa sekä tarjoaa asiantuntijapalveluja toimialallaan. Instituutti pitää myös yhteyttä koti- ja ulkomaisiin toimijoihin ja edistää muutoin yhteistyötä toimialallaan.

Instituutissa on johtokunta, jonka opetusministeriö asettaa enintään kolmeksi vuodeksi ker-

rallaan. Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Toimikaudeksi 1.1.2002-31.12.2004 opetusministeriö on kutsunut instituutin johtokuntaan seuraavat henkilöt: puheenjohtaja ja hallintojohtaja Håkan Mattlin, sekä jäsenet johtaja Ulla Ekberg, filosofian tohtori Toivo Flink, ulkoasiainneuvos Harry Helenius, professori Ulla-Maija Kulonen, professori Vladimir Orlov ja ylikirjastonhoitaja Hellevi Yrjölä.

Jos halutaan kommentoida valtioneuvoston asetuspäätöstä, voitaneen tässä yhteydessä sopivasti todeta, että se lopettaa kilpailutilanteen Ulkopoliittisen instituutin, Aleksanteri-instituutin ja Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin välillä. Tämä ns. instituuttien välinen sota, joka kesti lähes kymmenen vuotta, perustui ajatukseen, ettei viimeksi mainittua instituuttia enää tarvittaisi, että sen voisi lakkauttaa ja virat siirtää ulkopoliittiselle instituutille ja Aleksanteri-instituutille. Välistä laineet vesilasissa löivät korkeina tulehduttaen myös ihmisseuhteita.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutista levitettiin harhauttavia tietoja. Nordisk Østforumissa julkaistussa artikkelissa mm. väitettiin, että varteenotettava Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimus alkoi Suomessa vasta kun Aleksanteri-instituutti oli perustettu. Tämän väitteen professori Jarmo Eronen ja erikoistutkija Ilmari Susiluoto kiistivät vastineissaan. Opetusministeriölle annetussa lausunnossa väitettiin, että instituutin kirjasto on alun perin tarkoitettu tieteelliseksi kirjastoksi, kun se perustettiin nimenomaan julkiseksi kirjas-

toksi palvelemaan akateemisia piirejä laajempaa yleisöä. Aleksanteri-instituutin internet-sivulla on tätä kirjoitettaessa yhä väite, että Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on kansainvälisen Keski- ja Itä-Euroopan tutkimusjärjestön ICCEES:in Suomen jäsenjärjestö. Tieto ei pidä paikkaansa, Suomen ICCEES:in jäsenjärjestönä on Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura. Luetteloa vääristä tiedoista voisi jatkaa. Mutta ei Venäjän ja Itä-Euroopan instituutikaan jäänyt sanattomaksi. Se puolestaan kritisoi korotetuina äänenpainoin Aleksanteri-instituuttia ulkomaisten luennoitsijoiden Suomen ohjelman huonosta järjestelystä.

Tälle repivälle kiistelylle on nyt syytä panna piste ja antaa rauha luovalle työlle. Valtioneuvoston uusi asetus on ratkaissut Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin olemassaolon vähintäänkin seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Asetuksen instituutille antama tehtävä, jonka mukaan sen tulee tukea Venäjältä ja Itä-Euroopasta Suomeen muuttaneiden kieltä ja kulttuuria, merkitsee sitä, että instituutti on muiden tehtäviensä ohella vähitellen kehittyvä myös Suomen venäjänkielisen väestönosan omaksi kulttuurilaitokseksi. Jo nyt instituutin kirjaston asiakkaista runsaat puolet edustaa tätä väestönosaa. Jos Suomen akateemisen maailman suhteita tällaista toimintaa edustavan laitoksen kanssa halutaan estää tai vaikeuttaa, lähestymme mielipiteiltämme pian 1930-lukua.

Eli lyhyesti: kaivakaamme sotakirveemme syvälle maahan! Rakentavilla asenteilla ja läheisellä yhteistyöllä pääsemme varmasti parempaan tulokseen kuin riidalla ja jatkuvalla kyräilyllä. Tehtäviä pitäisi kyllä riittää kaikille toimiville laitoksille

Valdemar Melanko